

კოვიდ -19 ის გავლენა სადაზღვევო კომპანიების ფინანსურ
მაჩვენებლებზე

The impact of Covid-19 on the financial performance of insurance companies

ნატო კაკაშვილი - ასისტენტ პროფესორი

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
599502696. Nato.kakashvili@tsu.ge

ხათუნა ბარბაკაძე - ასოცირებული პროფესორი

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
593944409. Khatuna.barbakadze@tsu.ge

Nato Kakashvili - Assistant Professor

Iv. Javakhishvili Tbilisi State University

599502696. Nato.kakashvili@tsu.ge

Khatuna Barbakadze - Associate Professor

Iv. Javakhishvili Tbilisi State University.

593944409. Khatuna.barbakadze@tsu.ge

აბსტრაქტი. საქართველოს სადაზღვევო ბაზარი უახლოვდება საერთაშორისო სტანდარტებს და განვითარების პერსპექტივაც აქვს. მნიშვნელოვანია, განვითარებული ქვეყნების მსგავსად გარკვეული კატეგორიის სავალდებულო დაზღვევის სახეობების შემოღება, რაც დაეხმარება სადაზღვევო ბიზნესს დამატებითი სადაზღვევო პრემიის მოზიდვაში და შემოსავლების ზრდაში. საქართველოს სადაზღვევო ბაზრის ეფექტურ ფუნქციონირებისა და განვითარების შემაფერხებელ ფაქტორებად მიგვაჩნია: მოსახლეობის დაბალშემოსავლიანობა; სადაზღვევო კომპანიის მიერ დაქვსებული მაღალი სატარიფო განაკვეთი (მომსახურების ხელმისაწვდომობა); მოსახლეობის სკეპტიკური დამოკიდებულება დაზღვევისადმი; სამედიცინო მომსახურების შესახებ ინფორმაციის ნაკლებობა; სწრაფად ცვლადი პოლიტიკური და ეკონომიკური გარემო; ბაზარზე მონოპოლიების შექმნა; დაზღვევის ზოგიერთი სახეობისათვის ადეკვატური საკანონმდებლო ბაზის არარსებობა; მოსახლეობის დაბალი სადაზღვევო კულტურა.

საკვანძო სიტყვები: კოვიდ-19; სადაზღვევო კომპანია; დამზღვევი; დაზღვეული; სიცოცხლის დაზღვევა; არასიცოცხლის დაზღვევა; გადაზღვევა.

Abstract. The Georgian insurance market is approaching international standards and has a development perspective. It is important to introduce a certain category of compulsory insurance types like in developed countries, which will help the insurance business to attract additional insurance premiums and increase revenues. We consider the following as obstacles to the effective functioning and development of the Georgian insurance market: Low income of the population; High tariff rate set by the insurance company (availability of services); Skeptical attitude of the population towards insurance; Lack of information about medical services; Rapidly changing political and economic environment; Creating monopolies in the market; Lack of adequate legal framework for some types of insurance; Low insurance culture of the population.

Keywords: Covid-19; insurance company; Insurer; insured; Life insurance; Non-life insurance; Reinsurance.

აქტუალობა. სადაზღვევო კომპანიებს მოუწიათ ფინანსების მობილიზება და გამოყოფა კოვიდ-19-თან საბრძოლველად. მზღვეველებს

დაევალებათ კოვიდ დადებით პაციენტებთან კომუნიკაცია და მათი კონტროლი, ასევე კოვიდ ტესტების ყიდვა და დაფინანსება თავისი მომხმარებლისთვის, რაც გარკვეულ ხარჯებთანაა დაკავშირებული. პერსონალი კი დისტანციურ რეჟიმზე იქნა გადაყვანილი, რამაც კომუნიკაციის საშუალება მეტწილად შეზღუდა. ერთ-ერთი ინოვაციური პროექტი, რომელიც პირველმა თიბისი დაზღვევამ შემოიტანა და დანერგა საქართველოში იყო კოვიდ-19-ისგან თავის დაზღვევა. ამ დაზღვევის პაკეტით მომხმარებელი იზღვევს თავს კოვიდ-19-ის შესაძლო გართულებებისაგან. პაკეტის ღირებულება სიმბოლურად 19 ლარია და ერთჯერადად დაზღვეულს უხდის მისი ბიოლოგიური სიკვდილისას 50 000 ლარს, მისი გარდაცვალების შემთხვევაში კი თანხა გადაეცემა მის ოჯახს ან მემკვიდრეს. თუ დაფიქსირდა დაზღვეულის გარდაცვალება, მაშინ მისი კანონიერი მემკვიდრე იღებს 50,000 ლარს ერთჯერადად, ხოლო თუ საავადმყოფოში ყოფნის პერიოდში, COVID-19-ი მძიმე ფორმებში განვითარდა, დაზღვეულ პაციენტს ერიცხება ერთჯერადად 10,000 ლარი. დაზღვეულს გააჩნია ვალდებულება, რომ სადაზღვევო პაკეტით სარგებლობამდე ხელი მოაწეროს განაცხადს, რის საფუძველზეც ადასტურებს, რომ სადაზღვევო ხელშეკრულების გაფორმების პერიოდისათვის ის არ არის COVID-19-ზე ჩატარებული ტესტის პასუხის მოლოდინის რეჟიმში, ან არ აქვს დადგენილი COVID-19. აუცილებელი პირობაა ასევე, რომ დაზღვეულს არ ჰქონდეს ისეთი პრობლემები, როგორებიცაა: გულ-სისხლძარღვთა დაავადება, სასუნთქ სისტემასთან დაკავშირებული ჯანმრთელობის პრობლემა, ონკოლოგიური დაავადებები, დამბლა, ინსულტი, დიაბეტი. (თიბისი დაზღვევა, „COVID-19-ის გართულებული შემთხვევების დაზღვევა ბიზნესისათვის“, წყარო: <https://tbcinsurance.ge/ka/blog/article/193-covid-19-is-gartulebuli-shemtkhvevebis-dazghveva-biznesistvis>)

საქართველოს სადაზღვევო ბაზრის მიმოხილვა

2020 წლის პირველი სამი კვარტლის მონაცემების მიხედვით, საქართველოში რეგისტრირებულია 18 სადაზღვევო კომპანია, აქედან 17 სადაზღვევო კომპანია ახორციელებს სიცოცხლის და არასიცოცხლის დაზღვევას, ხოლო ერთ მათგანს გააჩნია მხოლოდ არასიცოცხლის დაზღვევის ლიცენზია. ამ პერიოდის განმავლობაში მოზიდული სადაზღვევო პრემია შეადგენდა 513.4 მილიონი ლარს, რაც შეეხება მზღვეველების მოგებას, მან შეადგინა 129.7, ხოლო წმინდა მოგებამ 44.3 მილიონი ლარი.

2019 წლის პირველი 9 თვის განმავლობაში, მოზიდულმა სადაზღვევო პრემიამ შეადგინა 481.85 მილიონი ლარი, ხოლო წმინდა მოგებამ 33.77 მილიონი ლარი. თუ შევადარებთ ჩვენს მიერ განხილულ

პერიოდებს, 2020 წლის განმავლობაში შეინიშნება როგორც მოზიდული სადაზღვევო პრემიის, ასევე მზღვევულების წმინდა მოგების ზრდა.

2020 წლის პირველი 9 თვის მონაცემებით (მოზიდული პრემიების მიხედვით), საქართველოს სადაზღვევო ბაზარზე ყველაზე მაღალი მოთხოვნით ხასიათდებოდა სამედიცინო დაზღვევა (211.27 მლნ ლარი), შემდეგ, სახმელეთო-სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა (გარდა სარკინიგზო მიმოსვლის ტრანსპორტისა 86.9 მლნ ლარი), ქონების დაზღვევა (85.35 მლნ ლარი), სიცოცხლის დაზღვევა (38.04 მლნ ლარი).

ამავე პერიოდის განმავლობაში მოზიდული სადაზღვევო პრემიების მოცულობით ბაზარზე ლიდერობდა „ჯიპიაი ჰოლდინგი“ (104.44 მლნ ლარი). შემდეგ ალდაგი (78.59 მლნ ლარი), თიბისი (66.19 მლნ ლარი), იმედი L (57.56 მლნ ლარი). (სსიპ საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახური თბ. 2020).

ასევე, სადაზღვევო კომპანიებისათვის განსაზღვრული იყო მინიმალური კაპიტალის მოთხოვნა:

➤ **არასიცოცხლის დაზღვევა (სავალდებულო ფორმის პასუხისმგებლობის დაზღვევის გარდა):**

- 2 000 000 ლარი – 2018 წლის 31 დეკემბრამდე;
- 3 400 000 ლარი – 2018 წლის 31 დეკემბრიდან;
- 4 800 000 ლარი – 2021 წლის 31 დეკემბრიდან;

➤ **არასიცოცხლის დაზღვევა (სავალდებულო პორმის პასუხისმგებლობის დაზღვევის, ვალდებულების შესრულების დაზღვევისა და საკრედიტო ვალდებულებათა დაზღვევის ჩათვლით):**

- 2 000 000 ლარი – 2018 წლის 31 დეკემბრამდე;
- 4 200 000 ლარი – 2018 წლის 31 დეკემბრიდან;
- 7 200 000 ლარი – 2021 წლის 31 დეკემბრიდან;

➤ **სიცოცხლის დაზღვევის შემთხვევაში:**

- 2 200 000 ლარი – 2018 წლის 31 დეკემბრამდე;
- 4 200 000 ლარი – 2018 წლის 31 დეკემბრიდან;
- 7 200 000 ლარი – 2021 წლის 31 დეკემბრიდან;

➤ **გადაზღვევის მომსახურების განხორციელების შემთხვევაში:**

- 2 200 000 ლარი – 2018 წლის 31 დეკემბრამდე;
- 4 200 000 ლარი – 2018 წლის 31 დეკემბრიდან;
- 7 200 000 ლარი – 2021 წლის 31 დეკემბრიდან.

აღსანიშნავია, რომ მიმდინარე პანდემიური სიტუაციის გამო ერთი წლით გადავადდა სადაზღვევო კომპანიებისათვის მინიმალური კაპიტალის ზღვრის გაზრდის მოთხოვნა და იგი ძალაში 2021 წლის 31 დეკემბრიდან შევა. (bm.ge-სადაზღვევო კომპანიებისათვის მინიმალური კაპიტალის ზღვრის გაზრდის მოთხოვნა გადავადდა).

სადაზღვევო ბაზარზე არსებული დაზღვევის სხვადასხვა სახეობების მიხედვით. მოზიდული პრემიების რაოდენობა შემცირებულია დაზღვევის ისეთ სახეობებში, როგორიცაა სამოგზაურო დაზღვევა, სადაც მოზიდული პრემიების ოდენობა 55%-ითაა შემცირებული, რაც გამოწვეულია საზღვრების ჩაკეცილობით, კოვიდიდან გამომდინარე ტურისტებისთვის განკუთვნილი სასტუმროები გადაკეთებულ იქნა კოვიდ სასტუმროებად.

შეიძლება ითქვას, რომ პანდემიამ ყველაზე მეტად ტურიზმის სექტორი აზარალა, თუმცა, 53%-ითაა შემცირებული საჰაერო სატრანსპორტო საშუალებასთან დაკავშირებული პასუხისმგებლობის დაზღვევაში მოზიდული პრემიების ოდენობა, 29%-ით სახმელეთო სატრანსპორტო საშუალებასთან დაკავშირებული პასუხისმგებლობის დაზღვევა, 27 %-ით საჰაერო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა. პანდემიამ დიდი ზეგავლენა მოახდინა საკრედიტო ვალდებულებების დაზღვევის კუთხითაც, სადაც მოზიდული პრემიების ოდენობა 52,9%-ითაა შემცირებული. პანდემიამ აზარალა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დაზღვევა, ვალდებულებათა შესრულების დაზღვევა, სარკინიგზო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა, ტვირთების დაზღვევა, სიცოცხლის დაზღვევა, უბედური შემთხვევების დაზღვევა, სამედიცინო დაზღვევა, სახმელეთო დაზღვევა, მცურავი სატრანსპორტო საშუალებების დაზღვევა, ასევე მასთან დაკავშირებული პასუხისმგებლობის დაზღვევა, დაზღვევა საფინანსო დანაკარგებისგან. პანდემიის გავლენით სადაზღვეო სექტორის დაზარალების ერთ-ერთი მიზეზი საცალო გაყიდვების შეჩერებაა, თუმცა იყო შემთხვევები როდესაც სადაზღვევო კომპანიებმა კრიზისის დროს არსებული შესაძლებლობები გამოიყენეს.

საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 10 სექტემბრის #572 დადგენილებით, სავალდებულო გახდა ჯანმრთელობის და უბედური შემთხვევების დაზღვევა უცხოელი და მოქალაქეობის არმქონე სტუდენტებისთვის. სადაზღვევო კომპანიებმა პოლისში ჩართეს კოვიდთან დაკავშირებული ხარჯების დაფარვა, დაზღვევა ფარავს ტესტირებას და კარანტინს დღიური 60 ლარის ოდენობით, მკურნალობა მსუბუქი და საშუალო სიმძიმის შემთხვევაში არ უნდა აღემატებოდეს 150 ლარს და მძიმე პაციენტების შემთხვევაში არაუმეტეს 350 ლარისა.

მნიშვნელოვანია სადაზღვევო კანონმდებლობის საერთაშორისო სტანდარტებთან მიახლოება, რადგან აუცილებელი პირობაა საქართველოს ევროსტრუქტურებში ინტეგრაციისათვის. საერთაშორისო სატრანზიტო სისტემაში საქართველოს წარმატებული ინტეგრაციისათვის მნიშვნელოვანი ასპექტია რისკის მართვის მექანიზმის ჩამოყალიბება. საქართველო არის „დაზღვევის ზედამხედველთა საერთაშორისო ასოციაციის"(IAIS) წევრი ქვეყანა და მოქმედებს იმ სტანდარტების და კრიტერიუმების შესაბამისად,

რომელიც დადგენილია აღნიშნული ასოციაციის მიერ. ევროკავშირის სტანდარტებსა და ევროკავშირის დირექტივებზე გადასასვლელად გასატარებელია მთელი რიგი ეტაპობრივი ღონისძიებები კანონმდებლობაში.

ზემოაღნიშნული მოთხოვნების შესაბამისად, "დაზღვევის შესახებ" კანონში 2017 წელს განხორციელდა ცვლილებები. დაზღვევის ზედამხედველობის სამსახურმა, მიმდინარე პერიოდის განმავლობაში, უმნიშვნელოვანესი ცვლილებები მოახდინა სადაზღვევო სექტორში. კერძოდ: დაწესდა სადაზღვევო ინდუსტრიაში მდგრადობის მთავარი საფუძველი-გადახდისუნარიანობის მარჟა, გაფართოვდა სალიცენზიო მოთხოვნები და კომპანიის ხელმძღვანელ პირთა შესაფერისობის კრიტერიუმები, სადაზღვევო ბაზარზე შემომსვლელი კომპანიებისათვის სავალდებულო გახდა საკუთარი ბიზნეს-გეგმის წარმოდგენა მომდევნო სამი წლის განმავლობაში საქმიანობისათვის და სხვა. რათა კომპანიებისათვის მტკიცე ეული არ ყოფილიყო მსოფლიო ბანკისა და ევროკავშირის მოთხოვნების შესრულება, ეს ცვლილებები ეტაპობრივად დაინერგა 2017 წლიდან, ხოლო სრულიად ამოქმედდა 2018 წლიდან. საქართველოს სადაზღვევო ბაზარზე მთელი რიგი ცვლილებები შევიდა 2018 წლიდან რაც განპირობებული იყო საქართველოსა და ევროკავშირის შორის გაფორმებული ასოცირების ხელშეკრულების მიხედვით, სადაც საფინანსო სფეროს ერთ-ერთ მნიშვნელოვან საკითხად დაზღვევა განისაზღვრა.

საქართველოს ტერიტორიაზე მოძრავი, უცხო ქვეყანაში რეგისტრირებული ავტოსატრანსპორტო საშუალებების დაზღვევა 2018 წლის 1 იანვრიდან სავალდებულო გახდა. ქვეყნის ტერიტორიაზე შემოსვლისას, უცხო სახელმწიფოში რეგისტრირებული ავტოსატრანსპორტო საშუალების მფლობელებისთვის სამოქალაქო პასუხისმგებლობის ანუ მესამე პირის დაზღვევა სავალდებულო გახდა. სავალდებულო დაზღვევის სახეობა, როგორც ალტერნატიული სოციალურ-ეკონომიკური ბერკეტი, ქვეყნის სოციალურ პოლიტიკას მნიშვნელოვნად აძლიერებს.

ევროდირექტივების მოთხოვნებიდან მნიშვნელოვანია ავტოსატრანსპორტო საშუალების მფლობელის სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევის სტანდარტების შემუშავება და ამოქმედება, რომელმაც ავტოსატრანსპორტო საშუალების მფლობელების მიერ, საგზაო-სატრანსპორტო შემთხვევის შედეგად დაზარალებული ანუ მესამე პირის წინაშე წარმოშობილი ვალდებულებები უნდა დაარეგულიროს.

გამოყენებული ლიტერატურა

I. კანონები, ნორმატიული აქტები, ანგარიშები

- საქართველოს კანონი „დაზღვევის შესახებ“ თბ., 1997
- საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 10 სექტემბრის #572

დადგენილება

- სსიპ საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახური თბ. 2020

II. წიგნები, მონოგრაფიები

- შათირიშვილი ჯ. კაკაშვილი ნ. სადაზღვევო საქმე თბ. 2012
- ცერცვაძე ა. ვეკუა დ. ხანთაძე გ. სადაზღვევო საქმე თბ. 2016

III. სამეცნიერო სტატიები

- კაკაშვილი ნ. სადაზღვევო კომპანიის ფინანსური მდგრადობის მაჩვენებლები ჟურნ. ბიზნესი და კანონმდებლობა #1 იანვარი-მარტი, 2015 E-mail: info@iverioni.com.ge; B_K.GE გვ. 39-43

- კაკაშვილი ნ. სამოგზაურო დაზღვევის ფინანსური მდგრადობის მაჩვენებლები. N2 მაისი, 2013 ჟურნ. ბიზნესი და კანონმდებლობა. E-mail: info@iverioni.com.ge; B_K.GE. გვ. 84-87

IV. ვებ-გვერდები

- <http://insurance.gov.ge>
- <http://www.insurance.org.ge>
- <https://tbcinsurance.ge>
- bm.ge